

سخن سردبیر

نظیر نظریه زمینه‌ای، مصاحبه، مردم‌نگاری، مشاهده مشارکتی و... در کنار همه آن‌ها، باید برای تلاش‌های انجام‌شده تاکنون نیز جایگاه مناسبی در نظر گرفت. این تلاش‌ها سبب شد تا رویکردها و ظرفیت‌های نهادهای تازه‌ای در رابطه با علوم اجتماعی در بخش دولتی و نیز در میان نهادهای مشاور و پیمانکاری پدید آید و فهرست بلندبالایی از موضوعات اجتماعی واقعی در حوزه آب در برابر محققین علوم اجتماعی قرار گیرد. خواست‌ها و صدای جامعه در بسیاری از موارد از همین طریق به گوش برنامه‌نویسان و تصمیم‌گیران دولتی در بخش آب رسیده است. بنابراین باید قدر دان این تلاش‌ها بود و وجود و بالندگی آن‌ها را بایستی از منظر توسعه علوم اجتماعی و کاربردی شدن آن در بخش آب مغتنم شمرد.

نوشتارهای شماره حاضر فصلنامه گفت و گوی آب در دو بخش سازماندهی شده است. خوانندگان در بخش اول، نوشتاری با محور طرح نگاهی نوبه مفهوم مشارکت در مدیریت آب که در نشست دیگری در همین همایش کنکاش‌های مفهومی و نظری درباره جامعه ایران توسط آقای سروش طالبی اسکندری ارائه شد، پیش روی خود خواهند دید. دیدگاه مطرح‌شده در این مقاله با نظریه و دیدگاه جامعه‌شناسی مردم‌مدار که در نشست اول سلسله نشست‌های علوم اجتماعی و مسئله آب توسط آقای دکتر سیامک زندرضوی طرح شد نزدیکی دارد. بخش دوم فصلنامه به شرح دیدگاه‌ها و مباحث مطرح‌شده در نشست سوم «مسئله آب از دریچه علوم اجتماعی» اختصاص یافته است.

99

«آیا کماکان باید گزته‌برداری تجربه سایر کشورها، به خصوص در حوزه مشارکت مردم در فرایندهای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی و اجرای مداخلات توسعه‌ای در بخش آب را ادامه بدهیم یا ناگزیریم در جهت تولید فکر در حوزه آب و جامعه تلاش کنیم؟»

66

اگر به همگان آشکار شده است که بخش مهمی از مسئله آب، ماهیت اجتماعی دارد، سؤال این است که برای این مسئله اجتماعی چه تدبیری باید اندیشید؟ آیا کماکان باید گزته‌برداری تجربه سایر کشورها، به خصوص در حوزه مشارکت مردم در فرایندهای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی و اجرای مداخلات توسعه‌ای در بخش آب را ادامه بدهیم یا ناگزیریم در جهت تولید فکر در حوزه آب و جامعه تلاش کنیم؟ در شماره پیشین فصلنامه گفت و گوی آب که به صورت ویژه‌نامه و با عنوان علوم اجتماعی و مسئله آب در ایران منتشر شد، پس از طرح دیدگاه‌های متنوع متخصصان علوم اجتماعی ضرورت ایجاد فرصت برای ادامه گفت و گو بر سر رسیدن به محورهای مشترکی در دیدگاه‌های مطرح‌شده آشکار شد. این فرصت در پنجمین همایش کنکاش‌های مفهومی و نظری در جامعه ایران با محور «دگرگونی‌ها و پایداری‌های جامعه ایران: امیدها و بیم‌ها»، ۲۴ تا ۲۶ خردادماه ۱۴۰۰ به دست آمد.

سلسله همایش‌های کنکاش‌های مفهومی و نظری درباره جامعه ایران، از سال ۱۳۷۸ به پیشنهاد زنده‌یاد محمدامین قانع‌راد، به منظور فراهم آوردن امکانی برای گفت و گو درباره فهم تئوریک جامعه و امر اجتماعی ایران در میان انبوهی از مفاهیم و نظریه‌های علوم اجتماعی که به شیوه‌های گوناگون به وجود و بروز امر اجتماعی در ایران نسبت داده می‌شوند، پایه‌ریزی شده است. نشست «مسئله آب از دریچه علوم اجتماعی» در روز اول این همایش، ۲۴ خردادماه ۱۴۰۰ با حضور دکتر کیومرث اشتریان، استاد علوم سیاسی دانشگاه تهران، دکتر محمد فاضلی، جامعه‌شناس آب و دکتر کاوه معصومی، کارشناس باسابقه علوم اجتماعی آب برگزار شد. مباحث مطرح‌شده در این نشست در شماره حاضر فصلنامه گفت و گوی آب در اختیار دغدغه‌مندان قرار می‌گیرد.

در این نشست سعی شد بر مسئله گفت و گو برای غنی‌کردن دانش اجتماعی از دو جهت تأکید شود، هم به لحاظ ایجاد عرصه عمومی و فرهنگ عمومی مدیریتی که بتواند به طور مستقیم و غیرمستقیم بر سیاست‌گذاری عمومی تأثیر بگذارد، و هم از نظر دست‌یافتن به راه‌حل‌های نسبی مورد تفاهم اجمالی گروه‌های مختلف مردم و پیگیری آن‌ها. بعلاوه چون ایجاد پشتوانه علمی برای بنیان‌گذاری سیاست‌های اجتماعی در حوزه آب اجتناب‌ناپذیر است، باید به جای اصرار بر روایات پراکنده و نامرتب با یکدیگر، بر ضرورت تهیه یک مدل تبیینی از مسئله آب و جامعه در ایران تمرکز کرده، نیروهای محرکه کلان و مشخصات اثرگذار تاریخی، جغرافیایی و اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و قومی جامعه ایرانی را در رابطه با آب شناسایی کرد. و بالاخره علوم اجتماعی در مسئله آب در ایران غیر از مشارکت نظری در اینکه نظریه‌هایی برای تبیین مسئله آب در ایران ارائه کند، می‌تواند یک مشارکت روش‌شناختی نیز داشته باشد. از جمله تکنیک‌های روش‌شناسی